

Rapport

I&O-zetelpeiling, september 2020

VVD stabiel en PVV stijgt

Juli peiling I&O Research

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Datum

september 2020

Auteurs

Peter Kanne
Milan Driessen

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Belangrijkste uitkomsten	4
1 Zetelpeiling en stemmotieven	5
1.1 VVD stabiel, winst PVV en verlies CDA	5
1.2 Partij van tweede (of derde) voorkeur	7
1.3 Thema's	8
2 Tevredenheid kabinet-Rutte III	10
2.1 Tevredenheid met kabinet Rutte III stabiel	10
3 Onderzoeksverantwoording	11

Belangrijkste uitkomsten

VVD stabiel; winst PVV en verlies CDA

De VVD verliest één zetel en gaat van 41 naar 40 zetels in de I&O-peiling van september 2020. Daarmee blijven ze met enig verschil de grootste partij van Nederland. Verder winst voor de PVV (van 14 naar 19 zetels) en verlies voor het CDA (van 17 naar 13 zetels) en Forum voor Democratie (van 12 naar 10 zetels).

I&O Zetelpeiling september 2020

	TK 2017	9 juni 2020	7 juli 2020	9 aug 2020 ¹	7 sept 2020	t.o.v. aug	t.o.v. TK17
VVD	33	45	39	41	40	-1	+7
PVV	20	15	16	14	19	+5	-1
CDA	19	14	17	17	13	-4	-7
D66	19	11	14	12	13	+1	-6
GroenLinks	14	15	16	15	15	0	+1
SP	14	10	9	10	10	0	-4
PvdA	9	13	12	13	13	0	+4
ChristenUnie	5	7	7	7	7	0	+2
PvdD	5	4	4	4	4	0	-1
50Plus	4	1	0	1	2	+1	-2
SGP	3	4	4	4	3	-1	0
DENK	3	0	0	0	1	+1	-2
Forum voor Democratie	2	11	12	12	10	-2	+8
Partij vd Toekomst		0	0	0	0	0	0
Totaal	150	150	150	150	150	150	150

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van donderdag 3 september tot dinsdagochtend 8 september 2020. Er werkten in totaal 2.053 Nederlanders mee aan dit onderzoek. Het grootste deel van de deelnemers (1.913) is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 140 Nederlanders de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

¹ Deze zetelpeiling is eerder niet gepubliceerd. Zie hfdst. 3 'Onderzoeksverantwoording' voor extra informatie.

1 Zetelpeiling en stemmotieven

1.1 VVD stabiel, winst PVV en verlies CDA

De VVD blijft virtueel de grootste partij met 40 zetels. Dat is een zetel minder dan in augustus, maar een zetel meer dan in juli (de laatst gepubliceerde I&O-peiling).

De PVV stijgt met 5 zetels ten opzichte van vorige maand en haalt virtueel het hoogste aantal zetels sinds april 2019 (19 zetels). Het CDA verliest op haar beurt 4 zetels en komt op 13. Verder zien we weinig verschuivingen sinds augustus. Forum voor Democratie verliest twee zetels ten opzichte van vorige maand en komt op 10 zetels.

In deze peiling zou DENK op één zetel komen, voor het eerst sinds de peiling van mei. 50Plus wint daarnaast een zetel ten opzichte van vorige maand. De Partij voor de Toekomst blijft op nul zetels staan.

Tabel 1.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen in zetels

“Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=1.490).

UITSLAG	P E I L I N G														+/-	+/-
	TK 201 7	mei 19	juli 19	sept 19	okt 19	nov 19	jan 20	13 mrt 20	30 mrt 20	12 mei 20	9 jun 20	7 juli 20	9 aug 20	7 sept 20	t.o.v aug	t.o.v. TK17
VVD	33	26	29	32	30	26	27	27	36	43	45	39	41	40	-1	+7
PVV	20	13	9	13	15	18	16	17	15	13	15	16	14	19	+5	-1
CDA	19	14	15	15	16	15	15	14	14	13	14	17	17	13	-4	-6
D66	19	10	10	11	11	11	11	10	9	8	11	14	12	13	+1	-6
GroenLinks	14	18	19	17	16	18	18	17	16	16	15	16	15	15	0	+1
SP	14	10	8	9	7	10	9	9	9	11	10	9	10	10	0	-4
PvdA	9	12	15	16	16	15	13	14	14	15	13	12	13	13	0	+4
ChristenUnie	5	7	6	8	8	7	9	6	7	7	7	7	7	7	0	+2
PvdD	5	6	6	6	6	5	5	6	6	5	4	4	4	4	0	-1
50Plus	4	5	5	7	7	6	8	10	7	1	1	0	1	2	+1	-2
SGP	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	-1	0
DENK	3	3	2	1	2	1	1	1	1	1	0	0	0	1	+1	-2
FvDemocratie	2	22	23	11	12	14	14	15	12	12	11	12	12	10	-2	+8
PvdToekomst										1	0	0	0	0	0	0
Andere partij												0	0	0	0	0
Totaal	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150		

Bron: I&O Research, september 2020

Tabel 1.2 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen in percentages

“Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=1.490, in percentages).

	PEILING (in %)														Marge (n=1.490)
	TK 2017	mei 19	juli 19	sept 19	okt 19	nov 19	jan 20	13 mrt 20	30 mrt 20	12 mei 20	9 jun 20	7 juli 20	9 aug 20	7 sept 20	
VVD	21,3	17,1	18,5	20,6	19,3	17,0	17,6	18,0	23,2	28,4	28,1	24,9	26,5	26,0	(23,8; 28,2)
PVV	13,1	8,3	5,7	8,7	10,2	11,9	10,7	11,0	9,9	8,4	9,9	10,4	9,4	12,5	(10,8; 14,2)
CDA	12,4	9,0	9,9	9,9	10,6	9,9	9,7	9,6	9,0	8,5	8,9	11,1	11,3	8,7	(7,3; 10,1)
D66	12,2	6,9	7,0	7,4	7,5	7,1	7,3	6,5	5,7	5,2	7,2	9,1	8,2	8,6	(7,2; 10)
GL	9,1	11,8	12,4	10,9	10,5	12,1	11,8	11,1	10,7	10,5	10,0	10,3	9,6	10,1	(8,6; 11,6)
SP	9,1	6,9	5,5	6,0	4,6	6,4	6,1	6,0	6,1	7,1	6,3	6,1	6,5	6,5	(5,3; 7,7)
PvdA	5,7	8,0	9,9	10,2	10,6	9,9	8,8	9,5	9,5	9,7	8,7	8,0	8,6	8,4	(7; 9,8)
CU	3,4	5,1	4,4	5,5	5,4	4,9	5,8	4,1	5,0	4,8	4,9	4,4	4,6	4,6	(3,5; 5,7)
PvdD	3,2	4,4	3,8	4,3	4,0	3,4	3,3	4,0	4,2	3,5	3,1	3,1	2,8	3,2	(2,3; 4,1)
50+	3,1	3,3	3,7	4,8	4,7	4,0	5,3	6,6	5,0	0,7	1,0	0,5	0,7	1,3	(0,7; 1,9)
SGP	2,1	2,8	2,3	2,9	2,7	2,9	2,7	2,6	2,8	3,1	3,1	2,9	2,7	2,2	(1,5; 2,9)
DENK	2,1	2,0	1,9	1,2	1,9	0,9	0,9	0,9	0,7	0,7	0,4	0,5	0,6	0,7	(0,3; 1,1)
FVD	1,8	14,4	14,8	7,3	7,8	9,2	9,2	9,8	7,7	8,2	7,4	7,9	7,6	6,7	(5,4; 8)
PvdT										0,8	0,3	0,4	0,6	0,1	(0; 0,2)
Anders	1,5	0,1	0,3	0,3	0,2	0,4	0,6	0,4	0,4	0,3	0,8	0,4	0,4	0,4	(0,1; 0,7)
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Bron: I&O Research, september 2020

1.2 Partij van tweede (of derde) voorkeur

Een kwart van de kiezers die een eerste voorkeur hebben, geeft aan dat er geen andere partij in aanmerking komt om op te stemmen (26%). Dit geldt het vaakst voor VVD- (38%) en SGP-kiezers (52%).

Een op de acht kiezers geeft aan dat D66 (12%) of GroenLinks (13%) in aanmerking komen voor hun stem. Een op de tien noemt CDA, PvdA of Forum voor Democratie (allen 10%).

Voor de helft van de PVV-kiezers komt Forum voor Democratie in aanmerking voor hun stem (52%). Andersom geldt dat in nog grotere mate: voor 57 procent van de FvD-kiezers komt de PVV in aanmerking.

Tabel 1.3 - Andere partijen die worden overwogen

“Zijn er andere partijen die voor u in aanmerking komen om op te stemmen?” Basis: heeft eerste voorkeur (n=1.490).

	Totaal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD
Geen andere partij, mijn keuze staat vast	26%	38%	19%	26%	17%	18%	24%	20%	27%	22%	52%	23%
VVD	8%	0%	9%	30%	20%	5%	4%	4%	6%	6%	3%	11%
PVV	7%	6%	0%	4%	0%	2%	4%	2%	0%	6%	6%	57%
CDA	10%	20%	2%	0%	12%	4%	6%	9%	34%	2%	11%	3%
D66	12%	17%	1%	10%	0%	27%	14%	23%	7%	9%	0%	2%
GroenLinks	13%	5%	0%	8%	41%	0%	26%	38%	13%	41%	0%	2%
SP	7%	1%	7%	3%	7%	18%	0%	11%	5%	15%	3%	8%
PvdA	10%	2%	1%	10%	27%	33%	24%	0%	6%	5%	2%	1%
ChristenUnie	5%	4%	1%	19%	5%	2%	6%	8%	0%	2%	27%	1%
Partij voor de Dieren	5%	2%	6%	1%	3%	22%	3%	5%	2%	0%	0%	2%
50 Plus	4%	4%	7%	7%	1%	1%	4%	3%	1%	4%	0%	2%
SGP	1%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	8%	0%	0%	1%
DENK	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	1%	0%	0%
Forum voor Democratie	10%	9%	52%	2%	0%	0%	1%	1%	0%	2%	11%	0%
PvdT	2%	0%	5%	0%	0%	0%	7%	1%	1%	0%	0%	2%
Anders	1%	0%	0%	0%	1%	2%	0%	0%	0%	1%	0%	2%

1.3 Thema's

Net als in de afgelopen maanden zijn *normen en waarden* en *gezondheidszorg* de meest genoemde onderwerpen die een rol spelen bij de keuze voor een partij.

In deze meting is voor het eerst *het aanpakken van de coronacrisis* als aparte categorie opgenomen. Voor 28 procent van de kiezers is dit een belangrijk onderwerp voor hun stemkeuze. Dit onderwerp wordt dus evenveel genoemd als *immigratie en asiel*.

Vooraf voor rechtse kiezers speelt de aanpak van de coronacrisis een belangrijke rol bij hun stemkeuze. Meer dan de helft van de VVD-kiezers noemt dit onderwerp (58%), dat geldt voor 24 procent van de PVV- en FvD-kiezers en 30 procent van de CDA-kiezers.

Onder linkse kiezers speelt de aanpak van de coronacrisis veel minder vaak een rol: 19 procent van de SP-kiezers noemt het, 14 procent van de PvdA-kiezers, 11 procent van de PvdD-kiezers en 10 procent van de GL-kiezers (zie tabel 1.5).

Tabel 1.4 - Onderwerpen die een rol spelen bij de partijkeuze

“Welke onderwerpen spelen een belangrijke rol voor uw partijkeuze?” (% , meerdere antwoorden mogelijk) Basis: heeft eerste voorkeur (n=1.490).

	Febr 2017	Sept 2019	13 Mrt 2020	30 mrt 2020	12 mei 2020	9 jun 2020	7 jul 2020	7 sept 2020
Normen en waarden	42	44	42	45	46	48	48	43
Gezondheidszorg	54	42	37	44	40	40	43	40
Duurzaamheid / klimaat / milieu	26	38	33	35	38	35	36	35
Economie / overheidsfinanciën	29	29	26	30	33	36	32	31
Veiligheid	34	29	25	28	28	32	31	30
Sociale voorzieningen / armoede(bestrijding)	42	35	33	35	29	30	31	30
Werkgelegenheid	33	25	23	31	31	31	29	29
Het aanpakken van de coronacrisis								28 ²
Immigratie en asiel	30	31	23	28	26	27	28	28
Onderwijs	35	28	30	28	23	28	30	27
Europese Unie	30	30	26	29	24	30	29	27
Inkomensbeleid	27	32	28	26	23	27	27	25
Inspraak en democratie	18	20	19	23	23	25	25	21
Ethische zaken (euthanasie, abortus, homoseksualiteit e.d.)	19	24	21	22	21	24	23	21
Woningmarkt / huren	14	22	19	17	18	19	19	21
Leefbaarheid in de wijken	20	19	15	17	17	19	19	20
Relatie autochtone Nederlanders en migranten	28	21	23	19	19	21	22	20
Energie	16	19	14	13	15	14	14	15
Tegengaan van racisme							16 ³	15
Dreiging van terrorisme	20	14	15	13	12	13	15	14
Verkeer en (openbaar) vervoer	10	16	12	13	13	12	14	12
Religieuze zaken	12	11	11	10	10	10	11	9
Dierenwelzijn	8	7	6	6	8	10	9	8
Kunst / cultuur	9	11	9	10	10	9	10	7
Anders	4	3	3	3	5	5	5	3

² Dit thema is bij deze meting voor het eerst opgenomen

³ Dit thema is bij deze meting voor het eerst opgenomen

Tabel 1.5 - Onderwerpen die een rol spelen bij de partijkeuzeWelke onderwerpen spelen een belangrijke rol voor uw partijkeuze? (% , naar partij van 1ste voorkeur)

Basis: heeft eerste voorkeur (n=1.490).

	Totaal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD
Normen en waarden	43	41	51	60	29	26	39	30	79	35	79	48
Gezondheidszorg	40	37	41	45	32	38	72	52	37	21	35	24
Duurzaamheid / klimaat / milieu	35	16	8	23	63	86	28	46	47	87	14	26
Economie / overheidsfinanciën	31	57	17	34	20	17	30	27	21	8	27	25
Veiligheid	30	42	45	32	15	11	23	17	20	11	37	43
Sociale voorzieningen / armoede(bestrijding)	30	12	24	22	24	46	68	62	51	27	20	15
Werkgelegenheid	29	49	17	21	24	10	46	44	16	2	20	14
Het aanpakken van de coronacrisis	28	58	24	30	14	10	19	14	10	11	5	24
Immigratie en asiel	28	21	76	12	12	22	12	17	13	5	17	74
Onderwijs	27	17	10	32	58	36	31	47	29	12	48	12
Europese Unie	27	27	46	16	45	21	9	17	6	1	24	54
Inkomensbeleid	25	28	14	15	18	29	52	47	12	8	35	9
Inspraak en democratie	21	23	18	13	24	12	32	23	9	10	8	44
Ethische zaken (euthanasie, abortus, homoseksualiteit e.d.)	21	13	9	12	43	32	13	23	43	22	82	6
Woningmarkt / huren	21	16	19	17	18	22	44	40	7	16	14	17
Leefbaarheid in de wijken	20	10	40	19	12	21	33	27	15	9	5	25
Relatie autochtone Nederlanders en migranten	20	8	51	13	11	23	12	20	7	5	9	47
Energie	15	13	6	7	19	37	10	14	13	32	2	18
Tegengaan van racisme	15	10	10	13	14	33	11	25	15	16	12	7
Dreiging van terrorisme	14	15	55	4	2	2	3	2	4	3	5	21
Verkeer en (openbaar) vervoer	12	18	5	8	13	18	12	9	6	5	10	9
Religieuze zaken	9	1	12	18	0	0	0	1	60	0	90	8
Dierenwelzijn	8	4	9	1	3	18	4	6	6	77	0	6
Kunst / cultuur	7	3	1	4	12	21	8	15	2	12	2	6
Anders	3											

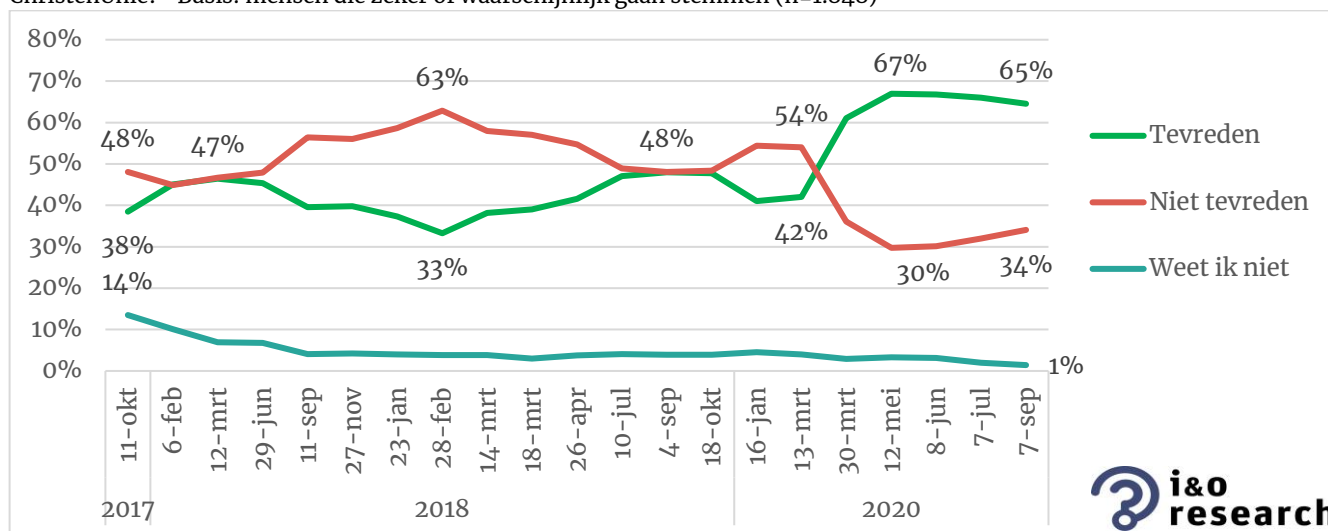
2 Tevredenheid kabinet-Rutte III

2.1 Tevredenheid met kabinet Rutte III stabiel

Twee derde van de Nederlanders is tevreden met het kabinet. Nu is 65 procent tevreden met het kabinet Rutte-III, 34 procent is dat niet of in beperkte mate.

Figuur 2.1 – Tevredenheid met kabinet

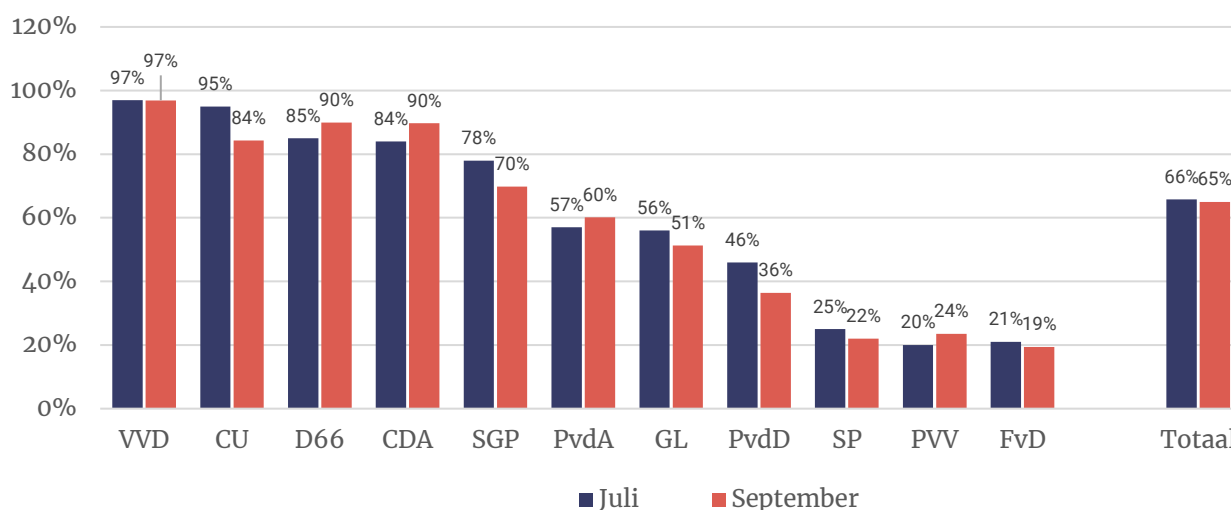
“Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het huidige kabinet -Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” Basis: mensen die zeker of waarschijnlijk gaan stemmen (n=1.848)

In vergelijking de uitkomsten uit juli zien we hetzelfde beeld: kiezers van coalitiepartijen zijn tevredener met het kabinet dan kiezers van oppositiepartijen. De tevredenheid van CU-kiezers nog steeds hoog maar deze groep lijkt iets minder tevreden dan in juli (toen 90%, nu 84%). Dat geldt ook voor kiezers van de Partij voor de Dieren, in juli was 46 procent tevreden over het kabinet en nu is dat 36 procent.

Figuur 2.2 – Tevredenheid met kabinet

Tevredenheid met kabinet Rutte III in percentage ‘tevreden’ naar politieke partijvoorkeur (n=1.848; Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het huidige kabinet -Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?)

3 Onderzoeksverantwoording

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van donderdag 3 september tot dinsdagochtend 8 september 2020. Er werkten in totaal 2.053 Nederlanders mee aan dit onderzoek.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Het grootste deel van de deelnemers 1.913 is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 140 Nederlanders de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

Het onderzoek voor de zetelpeiling van augustus vond plaats van donderdag 6 augustus 20 uur (direct na de persconferentie over de coronacrisis door premier Rutte en minister De Jonge) tot maandagochtend 10 augustus 2020. Er werkten in totaal 3.650 Nederlanders mee aan dit onderzoek.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.000$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

